

Riktlinjer för vetenskaplig publicering vid CIFU Forskning och Centrum för klinisk forskning, Västerås

BAKGRUND

Att publicera sina resultat är en grundläggande del av det vetenskapliga arbetet. Genom att publicera sprider man sina resultat till det övriga vetenskapssamhället och till allmänheten. Därigenom ges möjlighet för andra med kunskaper på området att konfirmera resultat eller peka ut möjliga misstag/felaktigheter. Dessutom innebär en sådan öppenhet att en värdemässig diskussion kring vetenskapens metoder och konsekvenser kan föras.

En fråga som ofta diskuteras är kriterier på författarskap. Det råder sedan länge konsensus om att varje person som anges som författare skall kunna ta offentligt ansvar för publikationens innehåll. Det innebär att man skall kunna förklara varför och hur observationer gjorts, och hur slutsatserna följer ur data.

Varför är frågan om författarskap viktig?

Ett första skäl är att kollegerna inom forskningsfältet med rätt eller orätt uppfattar författarnas namn som en kvalitetsstämpel. För att resultaten ska kunna utvärderas är det viktigt att veta vem som verkligen har utfört arbetet. Ett andra skäl är att forskares meritering för anställningar i hög grad bygger på publikationer. Då är det givetvis angeläget att ingen står som författare som inte borde göra det och att ingen saknas som borde stå som författare. Ett tredje skäl är att det måste vara klart vem som har ansvaret när en eventuell vetenskaplig oredlighet utreds.

Detta innebär att två frågor aktualiseras:

- Vem ska stå som författare till en uppsats?
- I vilken ordning ska författarna stå?

För att undvika konflikter i samband med publicering av vetenskapligt material bör formerna för hur författarnas och/eller medarbetarnas insatser ska dokumenteras i artikeln (författare eller avtackas i not), diskuteras redan under planeringsarbetet. Detta bör diskuteras också under arbetets gång då insatserna kan förändras. De grundläggande principerna är att var och en som står med som författare till ett vetenskapligt arbete ska uppfylla kraven för författarskap, och att ingen som uppfyller dessa krav ska utelämnas.

Om orsaken till utebliven möjlighet att stå som författare är personliga motsättningar mellan forskningsledaren och den utestängda forskaren är detta givetvis etiskt oacceptabelt. Om det snarare beror på att insatsen anses vara för liten och ord står mot ord om vilka insatser de berörda personerna har gjort, blir bevisläget svårt. Detta visar igen på vikten av tydliga överenskommelser om förutsättningar för medförfattarskap. Sådana överenskommelser bör inte få sättas ur spel av personliga motsättningar. Sker detta, är det ett brott mot god forskningssed.

Riktlinjer för vetenskaplig publicering vid CIFU Forskning och Centrum för klinisk forskning, Västerås

BESKRIVNING

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE; kallad Vancouver-gruppen) har ställt upp regler för vem som är författare till en vetenskaplig studie. Reglerna från ICMJE används över hela världen, även av icke-medicinska universitet och fakulteter, och gäller för vetenskapliga publikationer som görs i region Västmanlands regi. (<http://www.icmje.org/recommendations/>)

Enligt ICMJE baseras författarskap på att en författare ska:

1. ge substantiella bidrag till idé eller planering av arbetet; eller insamling, analys eller tolkning av data; OCH
2. skriva utkast till manuskriptet eller revidera det kritiskt för viktigt intellektuellt innehåll; OCH
3. godkänna slutversionen som ska publiceras; OCH
4. ansvara för hela arbetet så att frågor om noggrannhet eller integritet hos alla delar av arbetet undersöks och löses.

Dessutom bör de enskilda författarnas och medarbetarnas insatser listas i slutet av alla publicerade rapporter.

Om en person anges som författare utan att denne uppfyller alla fyra kriterier är denne en gästförfattare (guest author, gift author, nonwriting author).

Om en person uppfyller alla fyra kriterierna men inte står uppsatt som författare är man en spökskrivare (ghost author, nonauthorwriter).

Båda fenomenen räknas som forskningsfusk (scientific misconduct) som kan leda att tidskriften drar tillbaka studien och därmed vanärar de inblandade.

Den som uppfyller ett till tre kriterier kallas medarbetare (contributor) och bör listas i slutet av rapporten under sektionen Acknowledgments.

Författarordning:

Första namnet i författarordningen bör vara den som har lagt ner merparten av arbetet i studien/manuskriptet. Den som har lagt ner näst mest arbete bör stå som andra namn. Sista namnet bör vara den seniora forskare som har fungerat som handledare/vetenskaplig garant. Inom vissa forskargrupper tillämpas alfabetisk ordning med undantag av första och ibland andra namnet.

REFERENSER

1. International Committee of Medical Journal Editors (2019) Uniform recommendations for manuscripts submitted to biomedical journals: writing and editing for biomedical publication. Website: <http://www.icmje.org/index.html>
2. Medicinska Fakulteten, Umeå universitets riktlinjer: [riktlinjer för vetenskaplig publicering](#)
3. Uppsala universitet: [Att publicera forskningsresultat - CODEX regler och riktlinjer för forskning - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)
4. Vetenskapsrådet (2011), God Forskningssed. Website: <http://www.vr.se>